

Besluit van het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds tot vaststelling van het programma Waddenfonds 2012-2013 Thema Visserij.

Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds;

Gelet op artikel 1.3. van de subsidieverordening Waddenfonds 2012;

Besluiten:

Tot vaststelling van het **programma Waddenfonds 2012-2013 Thema Visserij**

Inleiding

In het Waddengebied worden verschillende vormen van visserij bedreven: garnalenvisserij, schaal- en schelpdiervisserij en in beperktere mate visserij op rond- en platvis. Van oudsher was de visserij een belangrijke economische pijler in de kuststreek en op de Waddeneilanden, die zorgde voor sociale cohesie en werkgelegenheid in de kustgemeenschappen. Waddenbreed is de economische betekenis van de visserij beduidend afgenomen maar regionaal vooral rond de vissershavens van Den Oever en Lauwersoog blijft de visserij met aanverwante bedrijvigheid een belangrijke bron van werkgelegenheid vormen. De mosselproductie is geheel in Zeeuwse handen.

De laatste decennia ziet de Waddenvisserij zich geconfronteerd met uiteenlopende ontwikkelingen, die de sector voor nieuwe opgaven stellen. Belangrijk is dat er flink aandacht gekomen is voor de bescherming van natuurwaarden op zee (incl. op en in de bodem) alsook regelgeving daarvoor. De Waddenzee valt onder het Europees natuurbeschermingsbeleid N2000, is daarmee primair natuurgebied en er moeten daaruit voortvloeiende beheermaatregelen getroffen worden. In het Programma Rijke Waddenzee (dat in 2010 is vastgesteld door het RCW) zijn uitgangspunten vastgelegd voor het realiseren van een gezonde en veerkrachtige

Waddenzee, waar natuur en duurzaam gebruik hand in hand gaan. Doelstellingen hierbij vanuit Rijke Waddenzee zijn o.a. herstel/ontwikkeling toppredatoren, voedselwebben, natuurlijke referentiegebieden etc.

Ook in de visserij zelf is er veel veranderd. Door veranderingen in de visstand heeft de garnalensector een grotere plaats ingenomen; de mechanische kokkelvisserij is inmiddels verboden en heeft plaats gemaakt voor handkokkelvissen. Voor veel vissers zijn de vangsten afgenomen en zorgen de lage visprijzen en hoge brandstofkosten voor een druk op het bedrijfsrendement; dit is voor een groot deel van de sector structureel negatief.

Deze ontwikkelingen vragen om een herbezinning op de toekomst van de visserij in het Waddengebied. Het rapport, 'Brede visie op duurzame visserij in de Waddenzee', dat in 2010 door het Regiecollege Waddengebied (RCW) is vastgesteld, vormt daarvoor in aansluiting op het Programma Rijke Waddenzee de leidraad. De Brede Visie schetst een streefbeeld van de toekomstige visserij. Dit streefbeeld wordt gekenmerkt door een duurzaam samengaan van visserij en natuurbeheer en een visserij die ecologisch, economisch en maatschappelijk verantwoord is; de visser van de toekomst is een dynamisch ondernemer die vist op een schaal die past binnen de ecologische grenzen van de Waddenzee.

Daarvoor is een transitie in de huidige visserijsector nodig. De 'Brede visie' schetst hiervoor verschillende wegen: meer variatie – zowel verbreding als specialisatie – in types visserijbedrijven, de toepassing van vernieuwende en duurzame visserijtechnieken, energiebesparing, en de verbinding van de visserij met regionaal-economische activiteiten. Daarnaast pleit het rapport voor flexibilisering van vergunningen en vangstrechten, zodat het mogelijk wordt tegelijkertijd in te spelen op de beschikbaarheid van vis-, schaal- en schelpdierbestanden én op de draagkracht van het ecosysteem. Tenslotte pleit het rapport voor een regionaal beheer van de visserij, waarbij vertegenwoordigers van de visserijsector, natuurorganisaties en andere gebruikers van de

Waddenzee gezamenlijk afspraken maken over een verantwoord beheer.

Momenteel lopen er meerdere trajecten die gericht zijn op de verduurzaming van de visserij-sector. Als vervolg op de 'Brede visie' wordt door overheid, visserij- en natuurorganisaties gewerkt aan een uitvoeringsprogramma, dat in 2013 zal verschijnen. Daarnaast zijn reeds met een aantal sectoren (mosselsector, handkooksector) afspraken gemaakt over vangstmethoden, locaties en hoeveelheden vangsten. Ook de zgn. Blueports Noord-West Holland en Lauwersoog hebben een uitvoeringsagenda opgesteld, die zich mede richt op de verduurzaming van de visserij op de Waddenzee. Voor de garnalensector wordt eveneens gewerkt aan een transitieagenda voor verduurzaming, mede in relatie tot de bescherming van kwetsbare natuurgebieden, die erop gericht is om een rijke Waddenzee incl. realisatie van de Natura2000 doelen en het beheer van de (garnalen)visserij optimaal op elkaar af te stemmen.

Doelstellingen Uitvoeringsplan 2010-2014

Doelstelling 2026

De Waddenzee wordt benut voor diverse vormen van duurzame visserij op een dusdanige wijze dat zich een rijke en gevarieerde visstand heeft ontwikkeld en dat de overige (bodem)fauna en (bodem)flora en de landschappelijke kwaliteiten van de Waddenzee hier niet onder lijden. Bodemberoerende mosselvisserij komt niet meer voor en de garnalenvisserij is duurzaam. De unieke cultuurhistorische identiteit van de vissersdorpen in het waddengebied is behouden gebleven.

Subdoelstelling 2014

Er is in de Waddenzee een transitie ingezet naar een duurzame manier van visserij op een dusdanige wijze dat zich een rijke en gevarieerde visstand kan ontwikkelen en een andere manier van werken waar de overige (bodem)fauna en (bodem)flora en de landschappelijke kwaliteiten van de Waddenzee niet onder lijden.

Programma 2012-2013

Het Waddenfonds wil in de periode 2012-2013 projecten ondersteunen die bijdragen aan de ingezette transitie naar een rijke Waddenzee met een duurzame waddenvisserij, die ecologisch, economisch en maatschappelijk verantwoord is. Hierbij gaat het om projecten en maatregelen die leiden tot vermindering van de visserijdruk op de natuur, en die een duurzaam perspectief bieden voor de visserijsector in het waddengebied.

Er wordt bewust gekozen voor een brede scope, waarbij de sector zelf - of zijn vertegenwoordigers - uitgenodigd worden om te komen met nieuwe ideeën, oplossingen en innovaties. Bij voorkeur in samenwerkingsverbanden binnen de sector, of in samenwerking met andere (aanpalende) sectoren,

kennisinstellingen en natuurbeschermingsorganisaties. Het gaat zowel om de grootschalige als de meer kleinschalige vormen van visserij. Beide lijnen zullen zich richting de toekomst moeten aanpassen, dan wel verder innoveren. Het Waddenfonds ziet zijn rol vooral als aanjager en ondersteuner van deze ontwikkelingen.

Projecten die vallen onder de hierna genoemde programmalijn en actielijnen worden getoetst aan de Subsidieverordening Waddenfonds. Belangrijke aandachtspunten zijn daarbij:

- Steun voor projecten die vallen onder dit subsidieprogramma is alleen bedoeld voor het MKB, niet voor grote ondernemingen (d.w.z. meer dan 250 werknemers en/of een balanstotaal van meer dan € 50 miljoen).
- De omvang van de subsidie mag niet meer zijn dan € 1 miljoen per begunstigde per jaar. Daarnaast mogen de kosten van een project dat in aanmerking komt voor steun, niet meer bedragen dan € 2 miljoen.
- Fysieke aanpassingen (investeringen) aan vissersvaartuigen zijn alleen subsidiabel als het een proefproject betreft (bijv. andere tuigage). Belangrijkste voorwaarde van een proefproject is dat er geen sprake is van een direct commercieel belang. Andere voorwaarden voor een proefproject zijn in ieder geval samenwerking met een wetenschappelijke organisatie of onderzoeksorganisatie en openbaarmaking van de resultaten. Financiële opbrengsten uit proefprojecten worden in mindering gebracht op de subsidie.

Programmalijn 1 – Ontwikkeling duurzame visserij

Deze programmalijn is gericht op de transitie naar een duurzame en economisch houdbare visserij in het waddengebied, zowel vanuit ecologisch als economisch perspectief. Bekeken vanuit het ecosysteem vormen alle menselijke activiteiten, zoals scheepsbewegingen, baggeren, overbevissing en andere verstoring van de fauna en het bodemleven een potentiële bedreiging. Innovatieve methoden voor duurzamer vissen of een duurzamere bedrijfsvoering kunnen een bijdrage leveren aan het wegnemen of verminderen van schade aan het milieu en/of het Waddenzee-ecosysteem. Vanuit economisch perspectief bieden innovaties in de visserij en in de visserijketen nieuwe kansen voor de visserij als vitale bedrijfstak op de lange termijn. Deze kansen kunnen ook liggen in het creëren van meer toegevoegde waarde aan het product van de waddenvisserij, en de verbinding van de visserij met andere sectoren, zoals toerisme en recreatie.

Doelen

Bijdragen aan de verduurzaming van een economische houdbare visserijsector in het Waddengebied door:

- de ontwikkeling van methoden en technieken in de visserij die bijdragen aan herstel en/of ontwikkeling van een Rijke Waddenzee dan wel de potentiële schade aan het milieu- en/of het Waddenzee-ecosysteem beperken
- het stimuleren van innovaties die kunnen leiden tot verbetering van het bedrijfsrendement

Toetsingscriteria

Projecten dienen aantoonbaar te voldoen aan het merendeel van de volgende criteria:

- het project draagt bij aan herstel/verbetering van voedselwebben, gevarieerde visstand en bodemleven en vermindert de impact op het ecosysteem
- het project is innovatief op technisch of organisatorisch gebied
- de aanvrager van het project, indien deze visser is, verkrijgt zijn inkomsten aantoonbaar in meerderheid uit de wadvisserij
- een project wordt ingediend door een samenwerkingsverband dat bestaat uit minimaal twee onafhankelijke rechtspersonen

Actielijn 1.1 – Duurzame bedrijfsvoering

Deze actielijn is gericht op herstel en/of ontwikkeling dan wel het beperken van impact op het milieu en/of het Waddenzee-ecosysteem door innovaties in de bedrijfsvoering van de visserij. Hierbij gaat het om verbeterde vangsttechnieken, minder bijvangst en het toepassen/installeren van registratie- en managementsystemen die bijdragen aan een meer beheerste visserij.

Projecttypen die in aanmerking komen:

- vistechieken die de druk op het ecosysteem verminderen doordat ze minder bodemberoerend zijn en/of de hoeveelheid bijvangst (soorten die niet tot de doelsoort horen of die ondermaats zijn) kunnen beperken.
- Registratie- en managementsystemen gericht op een meer beheerste visserij en beter bestandsbeheer van de doelsoorten

Actielijn 1.2 – Flexibilisering visserij

Deze actielijn is gericht op de verbreding van de visserij naar meer flexibele visserijbedrijven. Flexibele bedrijven - Flexibele bedrijven kunnen meerdere keren per jaar overschakelen op andere vangsten of neven activiteiten, waardoor ze goed kunnen inspelen op seizoensmatige of meerjarige veranderingen in het ecosysteem of in de markt. Dit leidt tot meer veerkracht in de gehele wadvisserijsector, waarbij specialistische bedrijven voordeel hebben van flexibele collega's die tijdig uitwijken naar andere visserijen en flexibele vissers hun rendement verhogen door doelsoorten

alleen te bevissen in optimalere omstandigheden. Een voorwaarde voor deze transitie is dat de netto-impact van de visserij op het ecosysteem niet toeneemt. De flexibiliserende bedrijven zullen om die reden vooral kleine schepen en/of selectieve vangsmethoden met weinig impact gebruiken. Duurzame aquacultuur kan deel uitmaken van de geschetste flexibele bedrijfsvoering.

Projecttypen die in aanmerking komen:

- verbreding naar meerdere doelsoorten, mits niet leidend tot een grotere druk op het ecosysteem
- verbreding naar nieuwe (andere dan de tot nu toe gebruikelijke) doelsoorten, mits niet leidend tot een grotere druk op het ecosysteem
- experimenten met duurzame aquacultuur of verduurzaming van de bestaande aquacultuur

Actielijn 1.3 – Vermarketing en regionale inbedding

Deze actielijn is gericht op het creëren van meer toegevoegde waarde voor de visserij en het waddenproduct en op ketenversterking. Kansen voor verbetering op deze terreinen liggen met name in meer efficiency in de keten van visser tot consument, zoals het verkorten van de keten, innovaties met betrekking tot visverwerking, logistiek en een betere vermarketing en promotie – met de nadruk op kwaliteit, duurzaamheid en de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee als voedselbron. In lijn daarmee zijn er ook economische kansen door een betere aansluiting op de toerisme- en recreatiesector.

Projecttypen die in aanmerking komen:

- projecten die leiden tot een efficiëntere samenwerking, werkwijze, vermarketing of promotie in de regionale visserij-afzetketens of ketenverkorting (d.w.z. beperking van het aantal schakels tussen de visser en de consument)
- creëren van meer toegevoegde waarde aan het wadvisserijproduct
- ontwikkeling van nichemarkten/producten
- verbinding van de visserij met de toeristisch/recreatieve sector.

Aldus besloten, d.d. 28 maart 2013.

T. Schokker-Strampel, voorzitter.

drs. A.F. van de Klundert, secretaris.

Uitgegeven op 26 april 2013.